

17.08

sobota, 18.00
NFM, Sala Główna

Universal Prayer

Agnieszka Franków-Żelazny, fot. Łukasz Rajchert

Łukasz Borowicz – dyrygent*

Agnieszka Franków-Żelazny – dyrygent, kierownictwo artystyczne Polskiego Narodowego Chóru Młodzieżowego

Natalia Rubiś – sopran

Małgorzata Pańko-Edery – mezzosopran

Krystian Adam Krzeszowiak – tenor

Wojciech Gierlach – bas

Malwina Lipiec-Rozmysłowicz, Elżbieta Korelus, Krzysztof Waloszczyk – harfy

Jakub Waszczeniuk, Grzegorz Krause, Piotr Bugaj – trąbki

Eloy Panizo Padrón, Wojciech Jeliński, Filip Kołaczyk – puzony

Iñaki Cuenca, Daniel Kamiński – kotły

Tomasz Kowalczyk – dzwonki

Roman Perucki – organy

Polski Narodowy Chór Młodzieżowy

Beata Bolesławska-Lewandowska – prowadzenie

Program:

Andrzej Panufnik (1914–1991)

Song to the Virgin Mary [13']

Modlitwa do Matki Boskiej Skępskiej [2']

Invocation for Peace [8']

Universal Prayer [32']*

Winter Solstice [21']*

I. *Mistletoe Carol*

II. *Chant of the Earth Mother*

III. *Nativity of the SO/u/N*

IV. *Sermon of St. Augustine*

V. *Hymn for the New Year*

Chociaż Andrzej Panufnik ceniony jest przede wszystkim za twórczość symfoniczną, w jego dorobku znajduje się także kilka kompozycji wykorzystujących chór. Mimo że wszystkie pochodzą z drugiego, brytyjskiego okresu życia kompozytora, to w niektórych sięga on i do polskich wątków, i do muzyki stworzonej jeszcze przed wyjazdem z Polski w 1954 roku. Wtedy to Panufnik po krótkim pobycie na sesji nagraniowej dla Radia Szwajcarskiego zamiast wrócić do kraju, przedostał się z pomocą przyjaciół do Londynu i tam poprosił o polityczny azyl. W konsekwencji jego muzyka i nazwisko do 1977 roku były w kraju, zakazane. On sam budował w tym czasie zawodową pozycję w Wielkiej Brytanii.

W 1963 roku ożenił się z Camillą Jessel i zamieszkał w podlondyńskim Twickenham. Niedługo potem powstała niewielkich rozmiarów *Pieśń do Marii Panny* przeznaczona na sześć głosów solowych lub chór a cappella. Dom był jeszcze w remoncie, kompozytor pracował więc w odległym o kilkaset metrów kościele Marii Panny. I to właśnie Maryi poświęcił swój utwór, pisany jako wyraz wdzięczności i nadziei na przyszłość. Jest to prosta pieśń chóralna o modlitewnym charakterze, do której Panufnik wybrał tekst napisanego po łacinie, średniowiecznego polskiego wiersza anonimowego autora – utwór ten zaczyna się od słów: „Tu luna pulchior, tu stellis purior, tu sole clarior, Maria!” („Tyś piękniejsza od księżyca, czystsza od gwiazd, jaśniejsza od słońca, Mario!”). Melodię kompozytor oparł na temacie nawiązującym zarówno do chorału gregoriańskiego, jak i do polskiej muzyki ludowej. Pieśń rozpoczyna się od prostego zawołania „Maria” w sopranie. Po wybrzmieniu tematu dołączają kolejne głosy, poprzez następujące po sobie fale natężeń i odprężeń zmierzające do finałowej kulminacji wieńczącej utwór wielokrotnie przez wszystkie głosy powtarzanym słowem „Maria”.

Modlitwa do Matki Boskiej Skępskiej na głos solowy lub chór unisono i organy (lub fortepian/ lub grupę instrumentów) powstała w 1990 roku. Kompozytor wspominał tak: „Mój dobry przyjaciel, poeta Jerzy Pietrkiewicz, pokazał mi swój pełen pasji wiersz do Dziewicy ze Skępego i chciał, żebym skomponował do niego muzykę. Ten wiersz był tak piękny sam w sobie, że nie czułem, by moja muzyka mogła go ulepszyć. Dlatego, szanując słowa, umieściłem oryginalną wersję polską w muzycznych ramach, które, mam nadzieję, oddają jej intensywność i żarliwość”. Powstały w rezultacie słowno-muzyczny poemat otwiera wstęp organów, po którym następuje recytacja wiersza bez podkładu muzycznego, a dopiero na końcu pojawia się melodia ułożona do słów końcowego fragmentu wiersza Pietrkiewicza, będącego parafrazą popularnej modlitwy *Aniele Boży, stróżu mój*. Dzieło zostało wykonane po raz pierwszy podczas

koncertu w Piwnicy Wandy Warszawskiej w Warszawie 17 września 1990 roku, kiedy kompozytor jedyny raz od czasu swojej emigracji odwiedzał Polskę.

Invocation for Peace to utwór napisany w 1972 roku na zamówienie chóru i orkiestry młodzieżowej w Southampton. Nie jest to kompozycja całkowicie nowa, twórca wykorzystał tu bowiem trzecią, chóralną część swojej *Symfonii Pokoju* – napisanej jeszcze w Polsce, w 1951 roku. Panufnik użył wówczas słów wiersza *Pokój* Jarosława Iwaszkiewicza, samą symfonię jednak po osiedleniu się w Wielkiej Brytanii wycofał, uznając, że zanadto wiąże się ona z trudnymi emocjonalnie przeżyciami z lat socrealizmu. W 1957 roku pierwsze dwie części utworu nieznacznie przerobił i ogłosił jako *Sinfonia elegiaca*. Część trzecia, finałowa, leżała w szufladzie aż do 1972 roku. Wtedy kompozytor, korzystając z zamówienia chóru z Southampton, sięgnął do dawnej partytury, by na nowo i już bez ideologicznych nacisków podjąć temat pokoju, który nigdy nie przestał być dla niego ważny. Nowe, angielskie słowa do istniejącej już muzyki napisała żona Panufnika, Camilla Jessel.

Wcześniej, bo w latach 1968–1969, powstała kantata *Universal Prayer* na cztery głosy solowe, trzy harfy, organy i chór mieszany do słów Alexandre’a Pope’a. Jest to zarazem jeden z najważniejszych utworów w dorobku Andrzeja Panufnika – pod względem zarówno zastosowanego języka muzycznego, jak i przesłania ideowego. Jeśli chodzi o język muzyczny, to po raz pierwszy na tak dużą skalę kompozytor wykorzystał w *Universal Prayer* trzydziściokomórkową komórkę e-f-h i wynikające z niej połączenia interwałowe. Pozwoliło mu to stworzyć oryginalny system dźwiękowy, w którym ogromną rolę odgrywa symetria – w zakresie budowy formalnej, prowadzenia głosów i fraz, aż po oznaczenia agogiczne i dynamikę. Oś symetrii przypada dokładnie w środku dzieła. Od tego momentu kompozycja prowadzona jest w lustrzanym odbiciu tak, że kolejne odcinki korespondują z tymi, które pojawiły się w pierwszej części. *Universal Prayer*, czyli *Modlitwa powszechna*, w interpretacji Panufnika to modlitwa ekumeniczna, kierowana przez ludzi wszystkich religii i kultur do Boga – Ojca wszystkiego. *Universal Prayer* był też pierwszym utworem Panufnika wykonanym w Polsce po latach nieobecności jego muzyki w naszym kraju – kantatę zaprezentowano podczas festiwalu „Warszawska Jesień” we wrześniu 1977 roku.

Winter Solstice na sopran i baryton solo, chór mieszany i zespół instrumentalny do słów Camilli Jessel napisane zostało pod koniec 1972 roku. Tym razem tematyka kantaty związana jest z Bożym Narodzeniem, a kompozycja powstała na zamówienie Thames

Chamber Choir and Orchestra z podlondyńskiego Kingston-upon-Thames. W nocie programowej kompozytor tak opisuje genezę dzieła: „Kiedy zostałem poproszony o skomponowanie bożonarodzeniowego utworu chóralnego, mój umysł natychmiast zwrócił się ku fascynującemu dualizmowi między wczesnym chrześcijaństwem a pogaństwem, zwłaszcza ścisłej paraleli zachodzącej między obchodami narodzin Chrystusa – Syna Bożego – a pogańskimi obchodami narodzin ich boga – Słońca – oba wydarzenia mają miejsce w tym samym momencie roku”. O napisanie tekstu Panufnik poprosił ponownie żonę, która chętnie zgodziła się na podkreślenie pogańsko-chrześcijańskich zbieżności, wykorzystując podobieństwo angielskich słów „Syn” (Son) i „Słońce” (Sun). Dzięki temu w centralnym miejscu utworu dwie grupy wykonawców – „poganie” i „chrześcijanie” – mogą wspólnie śpiewać pieśń pochwalną na cześć narodzin Syna i Słońca. Po części centralnej mówiącej o narodzeniu wprowadzone zostają fragmenty kazań Świętego Augustyna nawracającego pogan, a całość wieńczy hymn na cześć Nowego Roku, z nadejścia którego cieszą się wszyscy, niezależnie od wyznania. Solistom i chórowi towarzyszy niewielki zespół instrumentalny złożony z trzech trąbek, trzech puzonów, kotłów i glockenspielu.

dr hab. Beata Bolesławska-Lewandowska, prof. IS PAN
Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Polski Narodowy Chór Młodzieżowy, fot. Michał Mazurkiewicz

NFM.WROCLAW.PL

Organizator:

NFM – instytucja kultury współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

DOLNY
ŚLĄSK

Mecenasi NFM:

Mecenas
Edukacji NFM:

Partner
strategiczny NFM:

Partnerzy NFM:

Mineral Zdrój FANUC

Partnerzy medialni NFM:

